

کشمکش‌های حوثی‌ها در سپهر تاریخ یمن

با وجود اینکه تحولات پس از سال ۲۰۱۵ توجه تحلیلگران را به یمن جلب کرد و منجر به تولید مقالات و کتاب‌های بیشتری در این زمینه شد، اما اغلب این آثار یک ویژگی مشترک داشتند؛ آن‌ها انقلاب یمن را به جنگ نیابتی میان جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی تقلیل می‌دادند. در این میان، کتاب «قبایل و سیاست در یمن: تاریخچه کشمکش حوثی‌ها» نوشته «ماریکه برانت» تلاش می‌کند از ساده‌سازی‌های مربوط به جنگ در یمن عبور کند و درک عمیق‌تری نسبت به قدرت‌گیری انصارالله در این کشور ارائه دهد. اثر حاضر داستان نبرد حوثی‌ها در استان صعده را از نگاه قبایل بومی نقل می‌کند. هرچند اغلب به نبرد حوثی‌ها - که از سال ۲۰۰۴ آغاز شد - از منظر تنش میان تهران و ریاض یا شکاف سنی و شیعه نگریسته می‌شود. اما یافته‌های برانت، نشان می‌دهد این مسئله ریشه‌های عمیق‌تری در تاریخ معاصر استان صعده و شمال یمن دارد. در واقع به ادعای نویسنده، ریشه‌های این منازعه را باید در تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی فرقه‌ها و قبایلی جست‌وجو کرد که از زمان جنگ داخلی در دهه ۱۹۶۰، پیامدهای آن برای جامعه‌ای زیر تسلط هنجارهای قبیله‌ای بروز کرد. این دگرگونی‌ها و تحولات از جنگ داخلی تا نبرد حوثی‌ها افراد، خانواده‌ها و گروه‌های یکسانی را در برمی‌گرفت و با مناقشات مشابهی بر سر منابع، امتیازات ویژه و قدرت، پیش می‌رفت.

این کتاب محصول سال‌ها کار میدانی و تحقیقی انسان‌شناسی است و نسبت به پیچیدگی‌های بومی نبرد حوثی‌ها و زمینه‌های تاریخی آن، رویکرد ویژه‌ای را ارائه می‌دهد. نکته جالب آنجاست که نویسنده این کتاب دانش‌آموخته رشته علوم فرهنگی از دانشگاه هومبولت برلین است و از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۸ به یمن رفته و همان‌جا زبان عربی نیز آموخته است.

نویسنده رشد و قدرت‌گیری انصارالله در یمن را از زمان تولد انجمن «الشباب المؤمن» در دهه ۹۰ تا جنگ‌های حوثی‌ها و صالح در دهه ۲۰۰۰ تا بیداری عربی که منجر به سرنگونی صالح شد تا تصرف صنعا توسط انصارالله و در نهایت تجاوز ائتلاف سعودی‌ها به یمن، مورد بررسی قرار می‌دهد. برانت با تکیه بر مطالعات میدانی گسترده و مصاحبه‌های پرشمار به بررسی این تحولات می‌پردازد و روایت‌هایی بومی از کشاکش تلاش‌های انصارالله را ارائه می‌کند.

درس‌های آشوب در شبه جزیره عربستان

عیسی بلومی؛ تاریخ‌دان و استاد دانشگاه استکهلم سوئد که به عنوان پژوهشگر در گروه مطالعات بین فرهنگی دانشگاه کپنهاگ نیز فعال است، کتابی با عنوان «Destroying Yemen» نوشته است که در ایران با عنوان «نابودسازی یمن»؛ درس‌هایی که آشوب در شبه جزیره عربستان برای جهان دارد» با ترجمه «منصور براتی» از سوی انتشارات سروش منتشر شده است.

نویسنده کتاب «نابودسازی یمن» به شرح شرایط و محیط عمل نقش‌آفرینان اصلی رویدادهای جنگ یمن می‌پردازد و تأکید می‌کند ریشه‌های این جنگ به سیاست نابودی یمن بازمی‌گردد که نیروهای ائتلاف جهانی به رهبری عربستان سعودی با حمایت آمریکا و بریتانیا در پیش گرفته‌اند. جنگی که میلیون‌ها نفر را به نام برنامه‌های نوع‌دوستانه و حتی برنامه‌های «مترقی» انسان‌دوستانه به ورطه قحطی کشانده است.

هدف کتاب، شناسایی پیوندهای میان جغرافیای یمن و مردمان آن با نیروهای جهانی‌ای است که پیوسته به بهانه‌های گوناگون به سوی یمن دست دراز می‌کنند.

نویسنده می‌کوشد از این رهگذر، درکی از گذشته، حال و آینده یمن و نسبت آن با منطقه و جهان بدست دهد. بلومی ماجراهای یمن را در بستر تاریخی شکل‌گیری قدرت‌های مالی نوپدید میان دو جنگ جهانی، جنگ سرد، پان‌عربیسم، ضدامپریالیسم، جهانی شدن و ظهور اسلام سیاسی بازگو می‌کند و به روایت تاریخ کشور زیبایی می‌پردازد که به تاوان خاک حاصلخیز و منابع معدنی و نیروی انسانی خود توسط نظام سلطه اقتصادی، سیاسی و فرهنگی حاکم که در کتاب او به عنوان «امپراتوری» نامیده می‌شود، تاراج شده است.

بلومی در این کتاب تلاش کرده نشان بدهد چگونه ائتلاف عربی به سرکردگی عربستان نتوانست به هیچ کدام از اهداف خود در جنگ یمن دست پیدا کند. وی در این کتاب از فاجعه یمن با عنوان «جنگ غارتگران نظام سرمایه‌داری» یاد کرده است.